

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לב.

עין משפט נר מצוה

ז' א מיי"ט פ"ח מהל' לולב
הל' ג טור ש"ע א"ח
סימן תרמ"ה סעיף ח:
יה ב מיי"ט שם טו"ש שם
סעיף ז:
יב ג ד מיי"ט שם טור ש"ע
שם סעיף ח:
כ ה מיי"ט שם הלכה ד
טו"ש שם סעיף ג:
כא ו מיי"ט שם הלכה ג
טו"ש שם סעיף ב:
כב ז מיי"ט שם הלכה ד
טו"ש שם סעיף ג:
כג ח מיי"ט שם טו"ש שם
סעיף ד:

לעוי רש"י

פירוש ר"י (פירוש ר"י).
מפרט (בעל שני חורים).
אישקוב"ב. מטאטא.
אישטיל"א. גזיר-עץ
(מעצב הגזע).
טרוק"א. אשכול.

רבינו חננאל

סדוק פסול, דעביר כי
המגן. המגן בלשון ערבי
לבד אשיין, וזה זורתו.

ק

עקום בין מלפניו בין
מצדו פסול, ואינו
כשר אלא אם עקומותיו
מאחוריו (דהיינו) בלבד
נדחיינו כבביתו. וכן
הלכה. תניא לולב כפוף
כיון חרות פסול. אבל
דומה לחרות, כגון שפרדו
עליו, כשר הוא. אמר רבא
לולב העולה בחד הוציא,
מזה הצד ומה הצד, בעל
מום הוא ופסול. נפרעו
עליו פסול. שנתרו מן
השדרה והן (הן) תליין
בה. דעביר כי הופיא,
פי' ההוציא שבשדרה,
כשנתחבן מן השדרה,
נקראין הופיא. כגרוסינן
בהגזול קמא הוציא
ועבדינהו הופיא. והוא
כעין שבירה מעין פירצה.
נפרדו. שפרדו ההוציא
כעין פתיחת החריות,
ולא ניתק אחד מחבירי,
כשר. הלא תראה ששנינו
אם היה פרוד יכתתנו,
מכלל שהפרוד אין בו
אלא כעין פתיחת הוציא
בלבד. אמר ר' יהושע
בן לוי נחלקה התיומת,
(פי' שבראש הלולב),
נעשה כמי שניטלה ופסול.
פי' תיומת, גבה דהוציא
דמתיים להו לשני צידי
העלה ומשוו להו חד, כי
כל אחת כפולה לשנים
ותאומה מנבה, אם נפרדו
ההוציא זה מזה ועמד כל
אחד כשהוא כפול לשנים
והתיומת שלהן קיימת,
כשר. ואם נחלקה התיומת
שלהן הרי הן כאילו נפרדו
העלין ופסול.

דהא דמנעל שאינו שלו תנן *חליצה כשרה ולולב צ"ט שני וצמעתין
הוא מלי לשנויי דמתני' צ"ט ראשון ולא הוה צריך לאוקמי באשרה
דמשה אלא משום דקמיני דומיא דעיר הנדחת ואפילו צ"ט שני ור"ת
מפרש דכולהו צ"ט דנכרי וכן קודם ציטול וכן לאחר ציטול ולאחר
ציטול נמי לכתחלה לא יטול ולא יתקע דמחיים לענין מצוה לפי שהיה
עליו שם ע"ז וכן לא תחלוץ בו לכתחלה ואפילו אם תימני לומר
דשרי לנכות לכתחלה צעפר ע"ז כמו בשל עיר הנדחת לא דמי כיסוי
לחליצה והא דמשני הכא באשרה דמשה ולא משני דנכרי וקודם ציטול
משום דמטנקין הלולב מן הדקל נצטל וצפרק מצוה חליצה (יבמות
ד' קג:) מפליג צין סנדל של ע"ז לסנדל של תקרובת ע"ז דאין לו ציטול
ולא מפליג בשל ע"ז גופיה צין קודם ציטול ללאחר ציטול אגב אורחיה
קא משמע לן דתקרובת ע"ז אינה צטילה עולמית ובהיא דראוהו בית
דין קשה טפי דמפליג רבא התם צין שופר של ע"ז לשופר של עיר הנדחת
דבשל ע"ז גופיה היה יכול לחלק צין קודם ציטול צין לאחר ציטול ועל כרחך
צריך לאוקומה לאחר ציטול כפירוש ר"ת לפמ"ש שם צבוצ ספרים רב
יהודה דאי קודם ציטול הא רב יהודה דאמר התם לעיל צשופר שלמים לא
יאל דמנות ליהנות ניתנו ומיהו צריך לומר דמ"מ רבא גרס ולא רב יהודה
דהא מפרש התם טעמא דשופר של עיר הנדחת לא יאל משום דכתומי
מיכתם שיעוריה ולרב יהודה הוה ליה למימר משום דמנות ליהנות ניתנו
ומיהו קשה דצפרק כל הללמים (ע"ז ד' מו.) צעי ר"ל המשתחוה לדקל
לולבו מהו למצוה ומסיק רב דימי באשרה שצטלה קמיציעאל ליה יש
דחוי אכל מצוה או אין דחוי אכל מצוה ומוכחא מלתא דשום אמורא לא
פשיט ליה הא מלתא דצעי למיפשתא מדרבי יוחנן ומדרב פפא ומשני דרב
פפא גופיה קמיציעאל ליה וקיימא צמיקו והשתא לפי ר"ת הא אשכחן
רבא דאמר הכא אם נטל יאל אלמא אין דחוי אפילו לקולא ומיהו
י"ל דהא [דאמר רבא] דיאל כשצטלה מערב צ"ט והא דמיצעי לן
אי ש דחוי כשציטול צ"ט דלו שייך דחוי כדמוכח לקמן בצמיקין
(דף גב.) דצעי ר' ירמיה נקטס ראשו מערב צ"ט ועלתה צו תמרה
צ"ט אכל עלתה צו תמרה צעבר צ"ט לא חשיב דחוי והוא הדין
צצטלה מערב צ"ט וללשנא קמא דפרישית ע"ז דנכרי אפילו בלא
ציטול יואל כגון צ"ט שני דלא צעי לכס קמא דהתם באשרה
דנכרי מיירי דיש לה ציטול ואפילו הכי משמע דלא יאל מדחשיב לה
דחוי וכי תימא דצ"ט ראשון הוא דחשיב ליה דחוי לפי שלא היה
ע"ז דאיכא השתא לא מיפסיל אין לנו לחושבו דחוי מחמת שאינו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו צע"ז של ישראל וצאלין שנטעו
ולצסוף עבדו וכרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי צ"ט יהודה צפרק כל הללמים (ע"ז דף מה.) דשרו להדיוט אלא אם כן נטעו מתחלה לכך
דדרשינן תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיוט ולכס קרינא ציה ומתנית'
דל אשרה פסול כשנטעה מתחילה לכך והיינו אשרה דמשה דצההיא מוקי רבנן קרא דואשריהם תשרפון באש (דברים יג) דאסור אפילו
להדיוט וציעאל דכל הללמים באשרה דנכרי דנטעה מתחלה לכך ואח"כ צטלה אם ש דחוי או לא מיהו ללשנא קמא דהתם דקאמר כי
תיציע לן צאלין שנטעו ולצסוף עבדו ואליצא דרבנן דשרו להדיוט מהו לענין מצוה מאיס כלגזוה או לא הוה מלי למיפשתא מדרבא מדקאמר
אם נטל יאל אלא רבא סבירא ליה כרב דימי דמסיק דיש דחוי קמיציעאל ליה אכל צהא פשיטא ליה דיאל וא"ת תיפשוט דאין דחוי ומתניתין
דעבדו מרובין מעליו ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלינן עבדו
מרובות אלא בשחורות אכל ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא בתחלת צ"ט לא הוה דחוי אלמא אין דחוי אלא מצוה וי"ל דשאני
התם דצידו לתקן דנהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אכל גבי ע"ז אין צידו לנטל דאין ישראל מבטל ע"ז של נכריים: **נְקִימָם רֵאשׁוּ.**
פירושו צרים פירקין: **קוּוּן.** פי' צקונטרס שיואלין צשדרה שלו עוקצים כמין קוויס וצערון פירש ענין לתימה:

דעביר בי חופיא. פירושו צמתי: **נחלקה** התיומת. לא מיירי שנסדקו צראשו ענין צשדרה דכולהו הכי איתנהו אלא
דפירש צקונטרס שני עילויים אמצעים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה וצה"ג פי'
נחלקה התיומת ההוא דהוא דמתיים צבו ומשוו להו חד אי כנפראו עליו דמי כשר:
דרביה דרבי נועם. רבא לא היה שם משום הכי לא מייתי הכא קרא דהאמת והשלוס דללקמן: **בפת** בתיב. צהאי כולי עלמא
מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: [ע"י מה שחירצו צפסחים לו. ד"ה עוי קרינן ציה וכו' וע"ע מוס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון]:
שדכו

קוּוּן. שיואלין צשדרה שלו עוקצין כמין קוויץ: **עקום** דומה למגן.
חדא מלתא היא: **חרוט**. קשה שנעשה חריות שכן דרך הלולב עליו נושרים צימות הגשמים והשדרה מתקשה ונעשה עץ: **דומה** לחרוט.
התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ: **אמר רב פפא**. הא דקתני
סדוק פסול לאו שנסדקו ראשי עלין או שדרה: **אלא דעביר** כי הימנך.
פיראפ"ר של צבול של סופרים שיש לו שני ראשים וראשו א' מפולל כך גדל הלולב כמין שתי שדרות מחלית עליו לכאן ומחלית עליו לכאן: **לאחריו**. שנעקס לצד שדרה: **מלפניו**. לצד שנגד השדרה. שדרה זהו לך העשוי כשדרה של צהמה שהללעות והחליות מחוברין צה מכלאן ומכלאן ואמנעה חלק ועולה כמקל: **דסלין צהד הווא**. שכל עליו מצד אחד: **כי חופיא**. אשקוצ"א שצו מכבדין את הצית ועשין אותה מעלין של לולב התלושין מהשדרה ואוגדין מהן הרבה ציחד: **דאיפרודי** איפרודי. ראשיהן נפרדין כענפי דקל ואין מלוממנין עם השדרה אכל מלמטה הן מחוברין צה: **נחלקה** הסיומת. שני עלין עליונים אמצעים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלין שלמטה מהם: **סיומת**. לפי שמדובקין כתאומים: **חרוטא**. ענף הדקל משנתקשה שתי שנים ושלא ויואלין צו לולבין הרבה שנטעו עליהן ומתקשו גם הם ונעשו עץ זה פונה לכאן וזה פונה לכאן כענפי שאר אילנות: **צעין פפות**. שאם היה פרוד יכפתנו והרי זה פרוד ואין אתה יכול לכופתו שיהו ענפיו הפרודים כאן וכאן נכפתים ומתמעכים אכל אציהם שהן מחוברין צו לפי שקשין הן: **ואימא אופסא**. אשטייל"א מעיקר הדקל שהוא חלק ואין ענף יואל ממנו לכאן ולכאן שאין לך כפות הימנו: **כפות**. משמע שפרוד מתחלה ואתה כופתו: **ואימא כופרא**. היינו נמי עץ כעין חרותא אלא עדיין צן שרה או שתי שנים ולא נמנעה עלו ואתה יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד ולקטן למעלה לאוגדן עם אציהן: **דרייה דרבי נועם**. ואלו עשויין כקוויס ויואלין צהן עוקצין הרבה ומקרטין את הידים: **סרסי פפי דסמרי**. תמרים ענמין דרכן להיות הרבה תלוין ציחד צמכצדות שלהם וקורין להם כף טרוק"א: **כפת דפיצו**. חדא: **כף קרי ליה**. וכי כתיב כפת על שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נופל אלא על [עלין] הלולב: **איני הר הצבול**. לולבין שלהן מעטין צשדרה מרוקקין זה למנעה מזה הרבה ועוד שקטנים הן לארכן ופעמים שאין מגיע ראשו של עלה זה לעיקרו של זה:

שלו קודם ציטול א"כ מי שנתנו לו לולב צ"ט לא יאל ואע"ג דלא דמי כולי האי דשל ע"ז אין תקנה צשום ענין מ"מ כיון דמשום איסור ע"ז דאיכא השתא לא מיפסיל אין לנו לחושבו דחוי מחמת שאינו שלו ונראה לפרש דרבא שרי אפילו צע"ז של ישראל וצאלין שנטעו ולצסוף עבדו וכרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי צ"ט יהודה צפרק כל הללמים (ע"ז דף מה.) דשרו להדיוט אלא אם כן נטעו מתחלה לכך דדרשינן תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם ואפילו צ"ט ראשון אם נטל יאל דשרי להדיוט ולכס קרינא ציה ומתנית' דל אשרה פסול כשנטעה מתחילה לכך והיינו אשרה דמשה דצההיא מוקי רבנן קרא דואשריהם תשרפון באש (דברים יג) דאסור אפילו להדיוט וציעאל דכל הללמים באשרה דנכרי דנטעה מתחלה לכך ואח"כ צטלה אם ש דחוי או לא מיהו ללשנא קמא דהתם דקאמר כי תיציע לן צאלין שנטעו ולצסוף עבדו ואליצא דרבנן דשרו להדיוט מהו לענין מצוה מאיס כלגזוה או לא הוה מלי למיפשתא מדרבא מדקאמר אם נטל יאל אלא רבא סבירא ליה כרב דימי דמסיק דיש דחוי קמיציעאל ליה אכל צהא פשיטא ליה דיאל וא"ת תיפשוט דאין דחוי ומתניתין דעבדו מרובין מעליו ואם מיעטן כשר ואין ממעטין צ"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאשחור מאתמול דלא פסלינן עבדו מרובות אלא בשחורות אכל ירקות לא וכי אשחור מאתמול דחוי מעיקרא בתחלת צ"ט לא הוה דחוי אלמא אין דחוי אלא מצוה וי"ל דשאני התם דצידו לתקן דנהי דאסור למעט מ"מ צידו למעט אכל גבי ע"ז אין צידו לנטל דאין ישראל מבטל ע"ז של נכריים: **נְקִימָם רֵאשׁוּ.** פירושו צרים פירקין: **קוּוּן.** פי' צקונטרס שיואלין צשדרה שלו עוקצים כמין קוויס וצערון פירש ענין לתימה: **דעביר** בי חופיא. פירושו צמתי: **נחלקה** התיומת. לא מיירי שנסדקו צראשו ענין צשדרה דכולהו הכי איתנהו אלא דפירש צקונטרס שני עילויים אמצעים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה וצה"ג פי' נחלקה התיומת ההוא דהוא דמתיים צבו ומשוו להו חד אי כנפראו עליו דמי כשר: **דרביה** דרבי נועם. רבא לא היה שם משום הכי לא מייתי הכא קרא דהאמת והשלוס דללקמן: **בפת** בתיב. צהאי כולי עלמא מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: [ע"י מה שחירצו צפסחים לו. ד"ה עוי קרינן ציה וכו' וע"ע מוס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון]: שדכו

א) והוא כלי שיש בו ראשים וכן לולב ששני הולין העליונים שהן מיומת אם נפרדו זה מזה. ערוך צערך המנקן, ט) נצ"ק י"ג, א) נצ"ק ח"טא ר' ממוין, ד) צ"ק י"ג, ט) [לעיל לה], ו) ק"א ממשען, ז) ג"י מהר"ם ומיהו על כרחך, ח) נוע"ע מוס' לקמן לג ע"א ד"ה נקטס ותוספות ע"ז מו. ד"ה לשרה,

תורה אור השלם
1. וקחתימם לקבם בימים הראשון פרי עץ הדור כפת תקרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתה לפני יי אלהיהם שבעת ימים: וירקא כג מ דרביה דרבי נעם וקל נתיבתיה שלום: משלי ג יז

גליון הש"ם
תוס' ד"ה באשרה דמשה וכו' חליצהו התיומת כשרה ולולב בימים שני ע"י עירובין פ' ע"ב מ"ה אלא קורא:

מוסף רש"י
התיומת. כף מומת האמצע העליון תיומת היא (ב"ק צא). כפות. לא חסירה, דקמן (מכות כב:) טופס שתי ידיו על העמוד (וע"ל ר"א). כופרא. חריות של דקל שיש בהן עוקצין כעין קוויס (כתובות י').